MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Metodický pokyn pro ekologické zemědělství č. 3/2013

Odběr, analýza a následné vyhodnocení vzorků z ekologického zemědělství

Odbor environmentální a ekologického zemědělství, MZe

Ing. Tereza Musilová

Ministerstvo zemědělství

11. 9. 2013

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Důvod vzniku MP č. 3/2013

- MP připravilo MZe z důvodu **sjednocení postupů odběru, analýzy a následného vyhodnocení vzorků z ekologického zemědělství** ve smyslu **Nařízení EK (EU) č. 392/2013**, kterým se mění Nařízení (ES) č. 889/2008, pokud jde o kontrolní systém pro ekologickou produkci.
- Při přípravě MP se úzce spolupracovalo s **ÚKZÚZ**, Bioinstitut CZ, ČTPEZ a kontrolními organizacemi EZ.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Nařízení EK (EU) č. 392/2013 – článek 65, odst. 2

- Nařizuje, aby každý kontrolní orgán v EZ, na základě rizikové analýzy, odebral alespoň na **5%** svých podniků každý rok vzorky k ověření, zda nedochází k používání látek a postupů, které nejsou v souladu s pravidly EZ, ale také zda nedochází ke **kontaminaci** zakázanými produkty.
- Kontrolní orgán navíc odebere vzorek **vždy**, když existuje podezření na aplikaci zakázaných látek a postupů.
- Kontrolní orgán může navíc odebírat vzorky **kdykoliv** to uzná za vhodné i mimo výše zmíněné případy.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Odběry vzorků

- Oproti minulosti výrazné navýšení počtu odebíraných vzorků a tedy i zachycení kontaminací i úmyslných použití nepovolených látek – zpřísnění kontrolního systému.
- Odběry vzorků musí probíhat podle **ustálené metodiky** a způsobem, který **nezavdá příčinu k pochybnostem** o obhajitelnosti kvality a průkaznosti odebraných vzorků v případném **správním řízení**.
- Vzorky mohou být odebrány všude tam, kde je to v zájmu dodržování pravidel EZ a kde mají kontrolní orgány pověření (ve skladech, z postřikovačů, ve výrobnách, během přepravy atp.).

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Důvod pro odběr vzorků

- **Plánovaný** na základě **rizikové analýzy**, ve správném termínu dle klimatických podmínek, tlaku škůdců a dalších faktorů popsaných v MP MZe č. 2/2013.
- Z **podnětu** příslušného orgánu (MZe), nebo třetích osob.
- Na základě **podezření**, které inspektor získal v průběhu kontroly (viditelné stopy postřiku, nález uhynulých škůdců, mořená osiva, zápach ve skladech).
- Způsoby odběru vzorků, jak bylo výše řečeno, jsou ustáleny a jsou-li odebrány, uchovány a zpracovány v souladu s metodikami, získané výsledky pak jsou brány, jako nezpochybnitelný důkaz.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Postup při zjištění reziduí a nepovolených látek v ekologické produkci

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Nařízení EK (EU) č. 392/2013 – v článku 63 je uvedeno:

- Při prvním provádění kontrolních opatření musí hospodářský subjekt vypracovat a následně uchovat:
  - celkový popis jednotky, zařízení a/nebo činnosti;
  - všechna praktická opatření, která je nutno přijmout na úrovni jednotky a/nebo zařízení a/nebo činnosti, aby bylo zajištěno dodržování pravidel ekologické produkce;
  - bezpečnostní opatření, která by měla být přijata, aby bylo sníženo riziko kontaminace nepovolenými produkty nebo látkami a opatření týkající se čištění, která by měla být prováděna ve skladovacích zařízeních a v průběhu celého produkčního řetězce hospodářského subjektu.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Je-li potvrzen nález převyšující hodnotu 0,01 mg/kg nepovolené látky

- Pokud jde o míru zavinění:
  - Jedná se o úmyslné použití látek a produktů nepovolených v ekologickém zemědělství nebo použití produktů s příměsí GMO.
  - Jedná se o opakovanou nebo neúmyslnou kontaminaci ekologických ploch a provozů ekologického podnikatele, která byla zaviněna z nedbalosti nebo na základě nedostatečných protiopatření (§ 10 zákona č. 242/2000 Sb.): Tam, kde sousedí ekologicky obhospodařované pozemky s pozemky, které nejsou obhospodařovány ekologickým způsobem, musí ekologický podnikatel učinit vhodná opatření, kterými sníží riziko škodlivých vlivů na jím ekologicky obhospodařované pozemky, a to na nejnižší možnou míru; takovými opatřeními jsou zejména výsadba živých plotů, větrolamů, pásů zeleně, izolačních travnatých pásů nebo zřizování cest.
  - Jedná se o situaci, které ekologický podnikatel nemohl přes veškerou snahu zabránit a tato situace nenastává opakovaně.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

- Pokud jde o původ vzorkovaného materiálu ve vztahu k certifikaci a správnímu řízení:

1) Jedná se o vzorek finální bioprodukce určené k prodeji k dalšímu zpracování nebo z důvodu ochrany spotřebitele certifikovat pouze produkty, u kterých je reziduální nález < 0,01 mg/kg po korekci nejistoty měření.

2) Jedná se o vzorek půdy nebo plevelů. U takových vzorků je přípustný reziduální nález < 0,01 mg/kg po korekci nejistoty měření. Při jeho překročení se má za prokázané přímé použití zakázaných produktů a produkce z daného pozemku, zasažených částí procesů, případně z celé farmy, nemůže být certifikována.

3) Jedná se o nález > 0,9 % koncentrace GMO; produkce ani následné produkty z ní pocházející nemohou být certifikovány.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

4) Jedná se o vzorek polní produkce v době její vegetace (tedy od počátku vegetačního období do sklizně). Při nálezu reziduí překračujících 0,01 mg/kg po korekci nejistoty měření postupuje následujícím způsobem:

(RN = reziduální nález, MRL = maximální reziduální limit)

- RN < 0,01 mg/kg: produkci je možné certifikovat; pokud nebylo nalezeno více reziduálních látek v jednom vzorku
- RN > 0,01 mg/kg a zároveň RN < 5% MRL: po vyloučení přímého zavinění je možné produkci podmíněně certifikovat, v takovém případě se doporučuje rozborem ověřit následný finální produkt a o konečné certifikaci produktu rozhodnout podle výsledku rozboru;
- RN > 0,01 mg/kg a zároveň RN < 5% MRL: pokud se prokáže nedbalostní vina, není možné produkci certifikovat. Při nedodržení stanovených nápravných opatření bude vyrozuměn příslušný orgán o porušení §10 zákona č. 242/2000 Sb.; zároveň je zemědělci uložena povinnost informovat příslušnou KO o datu sklizně, aby mohl být proveden kontrolní rozbor finálního produktu určeného k uvedení na trh podle výše uvedeného postupu;
- RN > 5 % MRL: produkci není možné certifikovat a je zaslán podnět na správní řízení MZe;

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Prokáže-li se úmyslné použití POR, odebere se certifikát a je zaslán podnět na správní řízení MZe!

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Postupy a opatření přijaté v různých případech

- Kategorizace podle příčiny výskytu reziduí a zavinění producenta:
- Příčiny a zavinění:
  - A. nelze určit příčiny
  - B. kontaminace bez zavinění producenta
  - C. nedostatečná opatření (ochrana proti kontaminaci)
  - D. použití nepovolených látek nebo smíchání ekologických a konvenčních

MP 3-2013.pdf - Adobe Reader
Soubor Úpravy Zobrazení Okna Nápověda
96 (16 z 18) 150% Nástroje Podepsat Poznámka

Postupy a opatření přijaté v různých případech

		Opatření přijatá okamžitě po odhalení						Opatření přijatá po dokončení vyšetřování				
Residuum	**Příčiny**	Upozornit okamžitě CERT	Upozornit MZe	Vyšetřování zda jsou produkty ekologické	Vyšetřování příčin	Předběžné pozastavení uvedení na trh	Povolení uvedení na trh s označením bio	Není možné uvedení na trh s označením bio	Zlepšení přijatých opatření	Sankce	Informování všech účastníků	Přehodnocení interní analýzy rizik
1	A, B, C						x					
2	A, B, C	x	x		x			x	x		x	x
3	A, B, C	x		x	x*		x		x*		x	x
4	A, B	x	x	x	x	x	x		x		x	x
	C	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x
5	A, B, C	x	x	x	x	x		x	x	**	x	x
6	A, B, C	x	x	x	x	x		x	x	**	x	x
1 – 6	D	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x

Zkratky: CERT = certifikační organizace; MZe = Ministerstvo zemědělství.

* v případě 3, ekologický producent by měl učinit nápravná opatření na vlastní zodpovědnost. Ve všech dalších případech 2, 4, 5 a 6, by měl ekologický producent navrhnout nápravná opatření, která musí být odsouhlasena KO, případně mu KO nápravná opatření stanoví.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Perzistentní látky (DDT, HCB, Dieldrin atd.)

- Je známo, že mnohé půdy jsou do jisté míry kontaminovány perzistentními organickými polutanty, které se používaly v minulosti. Protože tyto výrobky nejsou na evropském trhu dostupné, lze v současné době vyloučit jejich používání.
- V těchto případech není nutné další vyšetřování příčin a nejsou uděleny žádné sankce.
- Kvůli negativnímu vnímání těchto sloučenin ze strany veřejnosti by však certifikace a následné uvádění produktů s označením bio na trh mělo být povoleno pouze do výše 0,01 mg/kg pro každou látku a pouze pro maximálně 2 zjištěné látky celkem.
- Pole s vysokou koncentrací POR mohou být vyloučena z pěstování rizikových plodin. KO by měla stanovit nápravné opatření v podobě nařízení vhodného čistícího osevního postupu a podnik s tímto handicapem zařadit na seznam rizikových podniků a produkci pravidelně vzorkovat.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Uvádění produktů živočišné následné produkce na trh

- V případě kontaminovaného krmiva:
  - pokud bylo krmivo použito před tím, než byl znám nález reziduí, může certifikační organizace upustit od omezení uvedení na trh mléka, vajec a masa, které pochází z těchto zvířat, pokud se ověří, že reziduum v těchto produktech je < 0,01 mg/kg.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Děkuji za pozornost.